

Etikos kodeksas

Pasaulinė nevyriausybių organizacijų asociacija (PNOA) yra viena žymiausių pasaulio NVO asociacijų. Ji inicijavo „NVO etikos ir elgesio kodekso“ kūrimą.

VšĮ Geros valios projektai savo veikloje vadovaujasi šiuo NVO etikos ir elgesio kodeksu:

I. Pagrindiniai principai

Visi sektoriaus dalyviai vykdo veiklą pagal vienokius ar kitokius pagrindinius, aiškiai suformuluotus arba numanomus principus. Be to, visuotinai gerbiamų organizacijų tyrimai rodo, kad skirtingų organizacijų taikomi principai labai panašūs. Kitaip sakant, beveik visos geros viso pasaulio NVO remiasi tomis pačiomis pagrindinėmis prielaidomis arba įsitikinimais, padedančiais sėkmingai vykdyti savo veiklą.

Toliau pateikiami svarbiausieji bendri pagrindiniai principai.

A. Atsakomybė, tarnavimas ir visuomeninė kryptis

Siekiant tvarios pažangos, taikos ir teisingumo, bendram labai turėtų dirbti visos organizacijos. Todėl NVO turėtų suvienyti savo plėtrą ir tarnavimą kitiems, sukurdamas pusiausvyrą tarp asmeninių ir visuomenės interesų, siekdamas tobulinti, plėsti ir viešinti savo paslaugas.

–Atsakingai išlaikydama save, NVO turėtų paskirti savo veiklą visos visuomenės arba konkretaus jos segmento labui.

–Visuomeninės lėšos neturi būti naudojamos savanaudiškais tikslais, su jomis turi būti elgiamasi itin rimtai, kaip su visuomenės pasitikėjimo išraiška.

–NVO turėtų suprasti, kad jos elgesys ir veikla formuoja NVO įvaizdį visuomenėje ir kad ji dalijasi atsakomybe už visuomenės pasitikėjimą NVO.

–Visoje savo veikloje NVO turėtų rodyti atsakingą ir globėjišką požiūrį į aplinką.

B. Neribotas bendradarbiavimas

Tvarios pažangos, pasaulinės taikos ir gerovės galima pasiekti bendradarbiaujant skirtingų religijų, kultūrų ir rasių atstovams, peržengiant dirbtinius politinius ir etninius barjerus, kurie paprastai skiria žmones ir jų institucijas. NVO turėtų puoselėti etiškus bendradarbiavimo ryšius su kitomis NVO ir, jei įmanoma ir tinkama, kartu dirbti didesnės visuomeninės gerovės vardan.

NVO turėtų nepaisyti politikos, religijos, kultūros, rasės ir etniškumo ribų, vadovaudamasi organizacinių dokumentų nuostatomis ir bendradarbiaudama su tas pačias vertybes propaguojančiomis ir tokių pačių tikslų siekiančiomis organizacijomis bei asmenimis.

C. Žmogaus teisės ir orumas

Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje teigiama: „Visi žmonės gimsta laisvi ir lygūs savo orumu ir teisėmis. Jiems suteiktas protas ir sąžinė ir jie turi elgtis vienas kito atžvilgiu kaip broliai.“ (Visuotinė žmogaus teisių deklaracija, 1 straipsnis). „Šeima yra natūrali ir pagrindinė žmogaus teisėmis bei orumu paremta visuomenės ląstelė.“ (Visuotinė žmogaus teisių deklaracija, 16 straipsnis).

–NVO neturėtų pažeisti nė vieno asmens pagrindinių prigimtinių žmogaus teisių.

–NVO turėtų pripažinti, kad visi žmonės gimsta laisvi ir lygūs savo orumu.

–NVO turėtų prisitaikyti prie bendruomenių, kurioms tarnauja, moralinių vertybių, religijos, papročių, tradicijų ir kultūros.

–NVO turėtų gerbti šeimos neliečiamumą, remti šeimą grįstą visuomenę.

D. Religijos laisvė

„Kiekvienas žmogus turi teisę į minties, sąžinės ir religijos laisvę. Ši teisė apima laisvę pakeisti religiją ar tikėjimą, taip pat laisvę skelbti savo religiją ar tikėjimą tiek vienam, tiek kartu su kitais, viešai ar privačiai, mokant, praktikuojant tikėjimą, laikant pamaldas bei atliekant apeigas.“ (Visuotinė žmogaus teisių deklaracija, 18 straipsnis).

–NVO turėtų gerbti religijos laisvę.

E. Skaidrumas ir atskaitingumas

NVO turėtų siekti būti atvira ir sąžininga tiek savo nariams, tiek rėmėjams ir visuomenei. Periodiškai turėtų būti rengiamos ataskaitos.

–Visi NVO ryšiai su valdžia, visuomene, rėmėjais, partneriais, naudos gavėjais ir kitomis suinteresuotomis šalimis turėtų būti skaidrūs, išskyrus personalo klausimus ir privačią informaciją.

–Pagrindinė NVO finansinė informacija, valdymo struktūra, veikla ir vadovų bei partnerių sąrašai turi būti atviri ir prieinami visuomenei, o NVO turi stengtis informuoti visuomenę apie savo darbą, išteklių šaltinius ir jų panaudojimą.

–NVO turi būti atskaitinga už savo veiksmus ir sprendimus ne tik savo finansuotojams bei vyriausybei, bet ir žmonėms, kuriems tarnauja, savo darbuotojams, nariams, organizacijoms, su kuriomis bendradarbiauja, ir visai visuomenei.

F. Tiesumas ir teisėtumas

NVO ryšiai su rėmėjais, projektų naudos gavėjais, darbuotojais, nariais, organizacijomis, su kuriomis bendradarbiaujama, vyriausybe ir plačiąja visuomene turėtų būti sąžiningi ir teisingi, ji turėtų gerbti jurisdikcijos, kurioje vykdo veiklą, įstatymus.

–NVO turėtų teikti tikslią informaciją apie save ir savo vykdomus projektus arba apie asmenis, organizacijas, projektus ar įstatymus, kuriems nepitaria arba kuriuos svarsto.

–NVO turėtų vykdyti įsipareigojimus pagal valstybės, kurioje ji įkurta arba vykdo veiklą, įstatymus ir priešintis arba savanoriškai nedalyvauti korupcijoje, kyšininkavime ir kitoje neetiškoje arba neteisėtoje finansinėje veikloje.

–NVO turėtų turėti gaires, pagal kurias darbuotojai ir savanoriai valdžios institucijoms galėtų konfidencialiai pranešti apie neetišką su organizacija susijusių asmenų elgesį.

–Šalyse, kuriose NVO įkurta arba vykdo veiklą, ji turėtų vykdyti visus teisinius įsipareigojimus. Tarp tokių įsipareigojimų yra registracijos ir lėšų telkimo įstatymai, lygių įdarbinimo galimybių principai, sveikatos ir saugos standartai, privatumo taisyklės, firmos ženklo ir autorių teisių įstatymai ir t. t.

–NVO, pastebėjusi, kad jos darbuotojai, valdymo organai, savanoriai, rangovai ar partneriai pažeidė įstatymus, turėtų imtis neatidėliotinų veiksmų padėčiai ištaisyti.

II. NVO principai

Remiantis pagrindiniais NVO esmę nusakančiais principais, NVO turi būti ne pelno siekianti, nevyriausybinių, organizuota, nepriklausoma, savivaldi ir savanoriška. Nors šie bendri kriterijai atrodo akivaizdūs, ypač toms NVO, kurių valstybių įstatymai susistemina ir įpareigoja jas taikyti šiuos standartus, jų svarba NVO principingumui bei elgsenai nemažėja.

A. Ne pelno siekianti

1. NE DĖL PELNO. NVO turi būti organizuota ir valdoma kaip pelno nesiekianti organizacija. Visas veiklos metu sukuriamas perteklius turi būti naudojamas tik organizacijos misijai ir tikslams pasiekti. Jokia NVO grynojo pelno dalis negali būti paskirstyta organizacijos direktorių, vadovų, narių ar darbuotojų arba privačių asmenų naudai, išskyrus atvejus, kai NVO skiria pagrindą atlygį už organizacijai suteiktas paslaugas.

2. **PREKYBA ARBA VERSLAS.** Organizacijos pagrindinis tikslas negali būti prekyba arba verslas, nesusiję su jos misija ir suformuluotais tikslais.

3. **ĮSTATAI.** NVO įstatuose turi būti nurodyta, kad organizacija neturi teisės skirstyti pelno arba lėšų individualių asmenų naudai nei veiklos, nei likvidavimo metu.

B. Nevyriausybė

1. **NEVYRIAUSYBINĖ.** Organizacija negali būti pavaldi valdžios institucijoms ar tarpvyriausybinei institucijai arba būti jos dalimi.

2. **POLITIŠKAI NEPRIKLAUSOMA.** Savo misija, suformuluotais tikslais ir teisine struktūra organizacija turi būti nepriklausoma ir griežtai nesivienyti bei nesijungti su jokia politine partija, net jei sutaptų jų politiniai ir įstatymų leidybos tikslai. Buvimas nevyriausybine organizacija savaime nereiškia, kad NVO draudžiama politinė veikla, bet valstybė gali kai kurių rūšių NVO oficialiai uždrausti vykdyti politinę įstatymų leidimo veiklą. Pavyzdžiui, Jungtinėse Valstijose nuo mokesčių atleistos organizacijos negali dalyvauti arba veiksmingai kištis į bandymus paveikti įstatymus ar dalyvauti politinėse kampanijose kandidatams į politinius postus remti arba jiems oponuoti. Bet koku atveju NVO, kuriai leista vykdyti politinę ir įstatymo leidimo veiklą, tai turi daryti tik savo misijos ir suformuluotų tikslų ribose.

3. **UŽSIENIO POLITIKA.** Organizacija negali būti vyriausybės užsienio politikos įrankiu ir turi veikti nepriklausomai nuo valdžios. NVO neturėtų siekti įgyvendinti jokios vyriausybės politikos, nebent ji sutaptų su organizacijos misija ir jos nepriklausoma politika.

C. Organizuota

1. **ORGANIZACIJOS SAVYBĖS.** NVO turi turėti organizacinius dokumentus, vykdomąją valdybą, vadovus, reguliariai rengti susitikimus ir vykdyti veiklą.

2. **ORGANIZACINIAI DOKUMENTAI.** Organizaciniuose dokumentuose (įstatuose, rašytiniame statute arba steigimo sutartyje) turi būti aiškiai apibrėžta organizacijos misija, tikslai, valdymo struktūra, narystės teisės ir įsipareigojimai, jei tokių yra, ir vidaus tvarkos taisyklės.

3. **TEISINIS PRIPAŽINIMAS.** Organizacijos principai taikomi neatsižvelgiant į tai, ar ji teisiškai pripažinta kurios nors valdžios.

D. Nepriklausoma ir savivaldi

1. **NEPRIKLAUSOMYBĖ.** Organizacija turi būti nepriklausoma. Jos politikos, vizijos ir veiklos negali nustatyti jokia pelno siekianti įmonė, rėmėjas, valdžios institucijos, valstybės tarnautojas, politinė partija ar kita NVO.

2. **SAVIVALDUMAS.** Organizacija turi savarankiškai valdyti save pagal savo pasirinktą valdymo struktūrą. Ji turi būti pasirengusi pati kontroliuoti savo veiklą.

E. Savanoriška

1. **SAVANORIŠKOS VERTYBĖS IR PRINCIPAI.** Pagal įstatymus NVO steigimas neprivalomas, todėl šios organizacijos kuriamos asmenine iniciatyva. Steigimo pagrindas – savanoriški individualių asmenų, nutarusių kartu siekti bendro tikslo, veiksmai. Savanoriškumo vertybių ir principų išsaugojimas turi būti pagrindinis NVO veiklos pobūdžio veiksnys.

2. **SAVANORIŲ INDĖLIS.** Organizacijai siekiant įgyvendinti savo misiją ir tikslus, būtinas svarus savanorių indėlis. Savanoriai gali būti tiek tikslinės grupės atstovai, tiek rėmėjai.

3. **VALDŽIOS ORGANO SAVANORIŠKUMAS.** NVO valdžios organo (paprastai direktorių valdybos) nariai turi eiti pareigas savanoriškai be užmokesčio.

III. Misija ir veikla

NVO misija yra jos *raison d'être* – priežastis ir tikslas, dėl kurių NVO egzistuoja ir ko tikisi pasiekti. NVO privalo aiškiai nustatyti ir apibrėžti savo misiją. Ši aiškiai apibrėžta misija turi būti visos NVO veiklos ir organizacinio planavimo pagrindas bei atskaitos taškas. NVO turi efektyviai ir veiksmingai išnaudoti turimus išteklius savo nustatytam tikslui pasiekti.

A. Misija

1. OFICIALI FORMULUOTĖ. Organizacija turi oficialiai ir glaustai išdėstyti savo misiją jos valdančiojo organo patvirtintoje rašytinėje formuluotėje. Šioje formuluotėje turi būti aiškiai išdėstyta, kodėl NVO egzistuoja ir ko ji siekia.
2. DIREKTORIŲ VALDYBA. Visi direktorių valdybos nariai turi gerai suvokti ir pritarti organizacijos misijai.
3. VIEŠUMAS. NVO misijos formuluotė turi būti prieinama visiems vadovams, nariams, darbuotojams, partneriams, rėmėjams, programų naudos gavėjams ir visuomenei.
4. ĮVERTINIMAS. NVO misija turi būti reguliariai peržiūrima (kas dvejus ar trejus metus) ir turi būti sprendžiama, ar ji vis dar aktuali. Įvertinimo metu turi būti atsižvelgta į šiuos klausimus: (a) ar organizacija arba kitas asmuo įgyvendino suformuluotą misiją, ir ar organizacijai, tokiai, kokia ji buvo įkurta, tebereikia egzistuoti, (b) ar misiją reikėtų peržiūrėti, atsižvelgiant į visuomenės pokyčius, (c) ar organizacija jaučia poreikį atkreipti dėmesį į naujas problemas, dėl kurių reikėtų performuluoti misiją.

B. Veikla

1. ATITIKTIS MISIJAI. Organizacijos veikla turi atitikti jos misiją. NVO misija turi būti strateginio planavimo pagrindas ir organizacijos veiksmų planas. NVO veikla turi būti siekiama įgyvendinti suformuluotus tikslus.
2. EFEKTYVUMAS IR VEIKSMINGUMAS. Organizacijos programomis turi būti efektyviai ir veiksmingai siekiama įgyvendinti jos suformuluotą misiją.
3. ATSILIEPIMAI. Organizacija turi stengtis iš projektų naudos gavėjų ir kitų interesų grupių reguliariai gauti atsiliepimus apie savo veiklą.
4. ĮVERTINIMAS. Organizacijos veikla turi būti reguliariai kritiškai vertinama, siekiant nustatyti jos suderinamumą su misija, jos efektyvumą ir veiksmingumą, testinių programų arba jų peržiūrėjimo svarbą ir naujų programų poreikį. Vertinimo metu turi būti atsižvelgta į šiuos klausimus: (1) ar veikla sutampa su esama organizacijos misija, ar, pasikeitus misijai, veiklą reikia peržiūrėti arba nutraukti, (2) program efektyvumas ir veiksmingumas siekiant NVO tikslų, (3) padariniai programų naudos gavėjams, (4) programos kainos santykis su jos rezultatais, (5) naujų paslaugų poreikis. Vertinimai turi būti atviri ir sąžiningi, įtraukiant į procesą interesų grupes.
5. PROFESIONALUMAS. Organizacija turi vykdyti savo veiklą profesionaliai, laikydamasi tarnavimo kitiems idėjos.
6. IŠLAIDŲ DALIS. Organizacija turi bent 65 proc., geriausia daugiau kaip 80 proc. visų savo išlaidų (tarp jų lėšų telkimo išlaidų) išleisti programoms įgyvendinti. Jei organizacija nesugeba laikytis nustatytos 65 proc. ribos, ji turėtų pagrįsti didesnes pridėtines ir lėšų telkimo išlaidas. Didesnės naujos organizacijos administravimo ir lėšų telkimo išlaidos bei išimty, susijusios su rėmėjų apribojimais arba neįprastais politiniais ir socialiniais veiksniais, gali būti įvardytos kaip šios ribos nesilaikymo priežastys.

IV. Valdymas

Veiksminga valdymo struktūra ir stiprus, aktyvus bei pasišventęs valdymo organas yra NVO tvirtumo ir gebėjimo įgyvendinti savo misiją bei pasiekti tikslus pagrindas. NVO valdymo planas turėtų būti rengiamas atsižvelgiant į jos pagrindines vertybes, misiją ir kultūros standartus. Jei tinka ir įmanoma, turėtų būti taikomi demokratiniai valdymo principai. NVO valdymo organas (paprastai direktorių arba patikėtinųjų valdyba) yra atsakingas už visą organizacijos veiklą ir išteklius. Tai apima ir organizacijos krypties nustatymą, pradedant jos misijos apibrėžimu, ir misijos tinkamumą, ir

aktualumo užtikrinimą atsižvelgiant į esamą situaciją. Valdymo organas taip pat apibrėžia organizacijos veiklą, stebi jos atitiktį misijai. Valdymo organas yra atsakingas už žmogiškųjų ir finansinių išteklių gavimą ir panaudojimą organizacijos misijai įgyvendinti bei organizacijai išlaikyti, prižiūri, kad būtų tenkinami pasitikėjimo ir teisiniai reikalavimai.

A. Valdymo struktūra

1. VALDYMO PLANAS. NVO turi sukurti valdymo planą, pagal kurį būtų galima geriausiai įgyvendinti organizacijos misiją ir kuriame atsispindėtų pagrindinės jos vertybės bei kultūros standartai. Jei tinka ir įmanoma, turi būti taikomi demokratiniai valdymo principai.

2. ORGANIZACINIAI DOKUMENTAI. Organizaciniuose dokumentuose (įstatuose ir pan.) turi būti aiškiai apibrėžta ir visoms suinteresuotoms grupėms prieinama organizacijos valdymo struktūra, tarp jos valdymo organo ir prireikus tarp valdybos susirinkimų veikiančio vykdomojo komiteto darbo taisyklės ir vadovų bei jų funkcijų rinkimo ir skyrimo tvarka.

B. Valdymo organo struktūra

1. VALDYBOS NARIŲ IŠTEKLIAI. NVO valdymo organas turi būti sudarytas iš organizacijos misijai pasišventusių asmenų, norinčių aukoti savo laiką ir jėgas misijai įgyvendinti bei gebančių realiai prisidėti prie organizacijos veiklos. Jie organizacijai gali pasiūlyti patirtį ir išmintį, prestižą, gebėjimą rasti lėšų, profesinius įgūdžius, kaip antai teisės, apskaitos, vadybos, lėšų telkimo ir rinkodaros žinių.

2. TARPUSAVYJE NESUSIJĘ VALDYBOS NARIAI. Valdymo organą turi sudaryti bent trys, o geriausia penki šeimos ryšiais nesusiję asmenys. Šeimos ryšiai priimtini daugiausia tarp dviejų organo narių, bet tokiu atveju valdyba turėtų būti sudaryta iš ne mažiau kaip septynių narių.

3. SAMDOMŲ DARBUOTOJŲ POLITIKA. Organizacija privalo riboti samdomų darbuotojų, turinčių balso teisę valdyboje, skaičių. Geriausia, jei tokių asmenų būtų ne daugiau kaip vienas arba ne daugiau kaip 10 proc. valdymo organo narių skaičiaus. Tiesiogiai arba netiesiogiai gaunantis atlygį asmuo neturėtų dirbti valdybos pirmininku arba išdininku.

4. KADENCIJOS. Valdymo organo nariai turėtų dirbti ne ilgiau kaip nustatytą kadenciją. Reikėtų apibrėžti, kiek daugiausia metų galima dirbti vienoje kadencijoje ir kiek kartų galima kartoti kadenciją. Apskritai paėmus, geriausia apriboti tarnybą valdyboje iki daugiausia trejų metų kadencijos ir ne daugiau kaip trijų pakartotinių kadencijų, po kurių vienerius metus didžiausią galimą kadencijų skaičių dirbęs narys negalėtų būti renkamas į valdymo organą.

5. KANDIDATŲ Į KOMITETĄ SKYRIMAS. Kandidatų į valdymo organą skyrimo tvarka turi būti žinoma visiems nariams ir susijusioms šalims.

6. ĮVAIROVĖ. Valdymo organas turėtų atstovauti visų NVO narių įvairovei. NVO gali sustiprinti narių iš skirtingų geografinių regionų dalyvavimą, jei pagal jos įstatus ir savivaldos arba nacionalinio lygmens įstatymus leidžiama rengti susirinkimus, naudojant tokias technologijas kaip telekonferencijos.

7. ĮSTATAI. Visi valdymo organo nariai turi turėti organizacijos įstatus ir būti su jais susipažinę.

8. ATLYGIS. Valdymo organo nariai negali gauti atlygio už darbą valdyboje. Jie gali gauti kompensacijas už išlaidas, tiesiogiai susijusias su jų pareigomis valdyboje.

C. Valdymo organo pareigos

1. MISIJOS FORMULUOTĖ. Valdymo organas turi nustatyti NVO kryptį, apibrėždamas ir priimdamas misijos formuluotę, reguliariai peržiūrėdamas jos tikslumą bei pagrįstumą ir ją pataisydamas, jei to reikia arba norima.

2. PROGRAMOS IR ATITIKTIS. Valdymo organas turi nutarti, kokias NVO vykdys programas ir kokias teiks paslaugas, ir stebėti jų atitiktį misijai, jų efektyvumą ir veiksmingumą.

3. IŠTEKLIAI. Valdymo organas turi užtikrinti, kad organizacija turėtų reikiamus išteklius misijai įgyvendinti.

4. METINIS BIUDŽETAS IR LĖŠŲ PAIEŠKA. Valdymo organas turi tvirtinti metinį biudžetą ir aktyviai dalyvauti lėšų telkimo procese. Tvirtindamas metinį biudžetą valdymo organas turi nustatyti administracijai bei lėšų telkimui skirtų lėšų ir programų išlaidų santykį ir siekti, kad ne mažiau kaip 65 proc., o geriausia – 80 proc. įplaukų būtų skiriama programoms įgyvendinti.

5. IŠTEKLIŲ VALDYMAS. Valdymo organas turi veiksmingai tvarkyti išteklius ir prižiūrėti, kad būtų laikomasi pasitikėjimo ir teisinių reikalavimų.

6. GENERALINIO DIREKTORIAUS SAMDYMAS IR ĮVERTINIMAS. Valdymo organas turi pasamdyti generalinį direktorių. Siekiant pasamdyti geriausią specialistą, turi būti atlikta kruopšti atranka. Valdymo organas taip pat turi nustatyti generalinio direktoriaus atlyginimo dydį, užtikrinti, kad jam (jai) būtų suteikiamas reikiamas moralinis ir profesinis palaikymas siekiant NVO tikslų įgyvendinimo ir periodiškai vertinti jo (jos) darbą.

7. STRATEGINIS PLANAVIMAS. Valdymo organas turi kartu su darbuotojais aktyviai dalyvauti ilgalaikio ir trumpalaikio strateginio planavimo procese, apibrėžiant tarp to uždavinius, tikslus ir NVO sėkmę siekiant misijos įgyvendinimo.

8. ETIKOS IR ELGESIO KODEKSAS. Valdymo organas turi patvirtinti NVO etikos ir (arba) elgesio kodeksą ir užtikrinti, kad organizacija laikytųsi šio kodekso.

9. NVO ATSTOVAI. Valdymo organo nariai yra organizacijos atstovai, visuomenei aiškinantys organizacijos misiją, pasiekimus ir tikslus bei stiprinantys organizacijos palaikymą.

D. Valdymo organo elgsena

1. VALDYMO ORGANO SUSIRINKIMAI. Valdymo organas ir visi jo padaliniai (pvz., vykdomasis komitetas), įpareigoti tvarkyti organizacijos reikalus tarp valdymo organo susirinkimų, turi susitikti tiek dažnai, kiek prireiks, kad gerai ir atsakingai būtų tvarkomi organizacijos reikalai. Valdymo organas atskirai arba su vykdomuoju komitetu turėtų susitikti ne mažiau kaip keturis kartus per metus. Jei pagal savivaldos arba nacionalinio lygmens įstatymus ir organizacinius dokumentus neprivalomi susirinkimai akis į akį, juos galima rengti dažniau, pasitelkiant komunikacijų technologijas.

2. PROTOKOLAI. Turi būti surašomi visų valdymo organo ir vykdomojo komiteto susirinkimų protokolai ir valdymo organo vardu veikiančių komitetų ataskaitos, kurios vėliau turi būti pateiktos visiems valdymo organo nariams ir archyvuojamos. Protokoliai, išskyrus personalo įvertinimo svarstymus ir kitą konfidencialią informaciją, taip pat turi būti prieinami organizacijos nariams, vadovams, darbuotojams ir visuomenei.

3. ATSAKOMYBĖ UŽ ELGESĮ. Valdymo organas turi būti atsakingas už savo paties elgesį. Valdymo organas turi raštu suformuluoti lūkesčius valdybos nariams (įskaitant lūkesčius, susijusius su darbu komitetuose ir dalyvavimu susirinkimuose, lėšų paieškoje bei programų įgyvendinimo veikloje) ir kasmet įvertinti savo paties darbą. Valdymo organas turi suformuluoti savo pareigūnų (valdybos pirmininko, išdininko, sekretoriaus ir t. t.) pareigines instrukcijas, jei jos nėra aprašytos organizaciniame dokumente.

E. Interesų konfliktas

1. PIRMENYBĖ NVO INTERESAMS. Dirbdami valdymo organe, valdybos nariai turi iškelti organizacijos tikslus aukščiau asmeninių tikslų ir organizacijos interesus aukščiau asmeninių troškimų.

2. SU VALDYBOS NARIU SUSIJĘ KLAUSIMAI. Nė vienas valdybos narys neturi dalyvauti sprendžiant tiesiogiai su juo susijusius klausimus (pvz., perrinkimas į valdymo organą, asmeninis atlyginimas ir t. t.).

3. PASKELBIMAS. Visi valdybos nariai turi paskelbti visus galimus ir esamus interesų konfliktus, įskaitant narystę kitose institucijose, dėl kurios gali kilti interesų konfliktų (pvz., darbas kitos NVO, kurios tikslai ir misija iš dalies sutampa, valdyboje). Toks paskelbimas automatiškai nepanaikina ir nereiškia etikos pažeidimo.

4. RAŠYBINĖ INTERESŲ KONFLIKTŲ POLITIKA. Valdymo organas turi sukurti rašytinę interesų konfliktų politiką, taikomą valdybos nariams, darbuotojams, savanoriams ir atitinkamiems organizacijos partneriams, kurie turi svarią sprendimų dėl organizacijos veiklos arba išteklių panaudojimo priėmimo galią.

5. **PARAŠAS.** Valdymo organas turi savo nariams suformuluoti rašytinį pareiškimą dėl interesų konfliktų, kurį kiekvienas asmuo turi pasirašyti kiekvienos darbo kadencijos pradžioje.

6. **PASKOLOS VALDYMO ORGANO NARIAMS.** Jei NVO turi nuostatą valdymo organo nariams išduoti paskolas, turi būti suformuluota paskolų sistemos politika. Visos paskolos arba sandoriai su valdymo organo nariais turi būti įtraukti į finansines NVO ataskaitas ir pavišinti.

V. Žmogiškieji ištekliai

Pasišventę, veiksnūs ir atsakingi darbuotojai – tai gyvybiškai svarbi NVO sėkmės prielaida, todėl labai svarbu užtikrinti veiksmingą žmogiškųjų išteklių politiką. Dažniausiai ši politika turėtų apimti samdomus darbuotojus ir savanorius, turint omenyje, kad savanoriškumas gali būti taikomas įvairiuose darbuose, įskaitant vadovavimą, programų įgyvendinimą ir paramos paslaugų teikimą. NVO turėtų ieškoti kvalifikuotų darbuotojų, organizuoti reikiamus mokymus, elgtis su jais sąžiningai ir teisingai, pasiūlyti asmeninio augimo ir tobulėjimo galimybes. Kita vertus, NVO turi teisę tikėtis, kad darbuotojai ir savanoriai laikysis aukštų profesinio ir asmeninio elgesio standartų, atsakingai naudosis informaciją ir išteklius, vengs interesų konfliktų.

A. NVO pareigos

1. **VEIKSNŪS IR ATSAKINGI DARBUOTOJAI.** Organizacija turi ieškoti veiksmių ir atsakingų darbuotojų bei savanorių (t. y. „darbuotojų“), pasišventusių jos misijai.
2. **MOKYMAI IR DARBO SĄLYGOS.** NVO turi organizuoti naujiems darbuotojams tinkamus mokymus ir įvairius kursus, sudaryti tinkamas darbo sąlygas.
3. **RAŠYTINĖ ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ POLITIKA.** Jei organizacijoje dirba dešimt arba daugiau darbuotojų, būtina jiems raštu suformuluoti žmogiškųjų išteklių gaires (arba darbo instrukciją), kuriose būtų aprašyti pagrindiniai darbo aspektai: informacijos konfidencialumas, kompiuterių naudojimo politika (kompiuterių išteklių naudojimas asmeniniam darbui, kompiuterių išteklių nuosavybė), narkotikų ir alkoholio (ne)vartojimo gairės, interesų konfliktai ir skundų tvarka. Jei organizacijoje dirba iki dešimties darbuotojų, rekomenduojama jiems raštu suformuluoti žmogiškųjų išteklių gaires.
4. **DARBUOTOJŲ AUGIMAS IR TOBULĖJIMAS.** Organizacija turi darbuotojams suteikti asmeninio augimo ir tobulėjimo galimybes, puoselėti aplinką, kurioje vadovai skatintų asmeninį darbuotojų tobulėjimą.
5. **SĄŽININGUMAS IR TEISĖS.** Su visais darbuotojais turi būti elgiamasi sąžiningai ir lygiai, kaip su asmenybėmis, kurių teisės gerbiamos ir ginamos. Turi būti gerbiamos ir ginamos jų bendravimo, sąžinės ir saviraiškos teisės.
6. **ETIKOS IR ELGESIO KODEKSAS.** Visi darbuotojai turi būti supažindinti su „NVO etikos ir (arba) elgesio kodeksu“ ir galiojančia rašytine žmogiškųjų išteklių politika.
7. **PRANEŠIMAS APIE RIMTAS PROBLEMAS.** Pagrindiniams darbuotojams turi būti suteikta galimybė pranešti valdybos nariams arba vadovams apie rimtas problemas.
8. **STANDARTAI IR ATSAKOMYBĖ.** Darbuotojai turi būti skatinami ir mokomi laikytis aukščiausių profesinio ir asmeninio elgesio standartų, prisiimti asmeninę ir profesinę atsakomybę už savo veiksmus bei sprendimus.
9. **KONFIDENCIALUMAS.** Darbuotojai, turintys prieigą prie oficialių dokumentų ir informacijos, turi būti informuojami apie tokios informacijos neliečiamumą, konfidencialumą bei privatumą, siekiant apsaugoti susijusius asmenis.

B. Interesų konfliktai

1. **RAŠYTINĖ POLITIKA.** Valdymo organas sprendimų priėmimo galią turintiems darbuotojams turi raštu suformuluoti, kaip spręsti galimus interesų konfliktus. Geriausia būtų, jei šią formuluotę pasirašytų visi asmenys, tiek pradėdami dirbti NVO, tiek periodiškai vėliau.
2. **PASKELBIMAS.** Visi pareigūnai turi paskelbti apie savo narystę kitose institucijose, galinčią sukelti interesų konfliktą.

3. DOVANOS. NVO turi sukurti politiką dėl dovanų darbuotojams, pvz., reikalauti, kad darbuotojai atsisakytų brangių su jų pareigomis susijusių dovanų arba perleistų gautas dovanas organizacijai.
4. NAUDOJIMASIS PAREIGOMIS SIEKiant ASMENINĖS NAUDOS. Nei samdomi darbuotojai, nei savanoriai negali naudotis savo pareigomis, siekdami ypatingų asmeninių privilegijų, pelno ar naudos.
5. PASKOLOS. Jei organizacijos įstatuose numatyta galimybė išduoti darbuotojams paskolas, turi būti suformuluota paskolų sistemos politika ir apie visas paskolas turi būti pranešta valdymo organui.
6. NVO INTERESAI. Darbuotojai privalo iškelti organizacijos tikslus aukščiau asmeninių tikslų ir visos programos interesus aukščiau asmeninių troškimų.

VI. Visuomenės pasitikėjimas

Visuomenės, žiniasklaidos, vyriausybės, verslo įmonių, rėmėjų, kitų NVO, naudos gavėjų ir organizacijos darbuotojų bei savanorių pasitikėjimas yra NVO gyvybinės jėgos šaltinis. Siekdamas plėtoti ir išsaugoti tą pasitikėjimą, NVO turi būti atskaitingos ir skaidrios, sąžiningai pateikti informaciją visuomenei.

A. Vieša informacija apie NVO

1. TIKSLUMAS IR PATEIKIMAS LAIKU. Rėmėjams, nariams, klientams, darbuotojams ir plačiai visuomenei informacija apie organizaciją turi būti tiksli ir pateikiama laiku.
2. METINĖ ATASKAITA. Ne mažiau kaip kartą per metus organizacija turi parengti ir pavišinti informaciją apie savo vykdomas programas bei teikiamas paslaugas, taip pat suteikti visuotinę prieigą prie atitinkamų šių programų ir paslaugų dokumentų.
3. FINANSINĖ INFORMACIJA. NVO turi kasmet parengti ir pavišinti savo pagrindinę finansinę informaciją, tarp jos finansavimo šaltinius, gautų lėšų panaudojimą, paslaugoms ir programoms, administracinei veiklai ir lėšų paieškai panaudotų lėšų santykį, atlyginimus valdymo organo nariams. NVO taip pat turi suteikti visuotinę prieigą prie atitinkamų finansinių dokumentų.
4. VALDYMO ORGANO NARIŲ IR DARBUOTOJŲ SĄRAŠAI. Organizacija turi paskelbti savo valdymo organo ir darbuotojų vardus bei pavardes, viešai pranešti apie visus valdymo organo pasikeitimus, suteikti prieigą prie atitinkamų valdybos susirinkimų protokolų.
5. PARTNERYSTĖ. Organizacija turi laiku ir tiksliai pateikti informaciją apie užmegztus partnerystės ryšius su kitomis institucijomis.
6. KONFIDENCIALUMAS. Organizacija privalo išsaugoti asmeninės darbuotojų, klientų ir kitų asmenų informacijos konfidencialumą, išskyrus atvejus, kai asmenys atsisako šios teisės arba informacijos atskleidimas neišvengiamas pagal įstatymą.
7. PALYGINIMAS. Organizacija turi apibūdinti save pagal savo nuopelnus, o ne menkindama kitas NVO. Informacija apie kitas NVO negali būti teikiama, siekiant gauti naudos kitų sąskaita.
8. INFORMACIJOS KANALAS. Organizacija turi suteikti visuomenei galimybę gauti informacijos apie NVO ir jos vykdomą veiklą.
9. VIEŠINIMAS. NVO turi paskirti bent vieną asmenį, atsakingą už tai, kad organizacija atitiktų savivaldos ir nacionalinio lygmens informacijos viešinimo įstatymus.

B. Viešas propagavimas

1. TIKSLUMAS IR KONTEKSTO PATEIKIMAS. Žiniasklaidai, politikams arba visuomenei organizacijos teikiama informacija turi būti tiksli ir pateikta atitinkamame kontekste: tai informacija apie įstatymus, politiką, asmenis, organizacijas arba

projektus, kuriems organizacija priešinasi, kuriuos remia arba svarsto. Ateities prognozės turi būti aiškiai pateikiamos atitinkamai kaip prognozės, o ne kaip faktai.

2. ŽODINIAI IR RAŠYBINIAI PAREIŠKIMAI. Organizacija privalo turėti aiškias žodinių ir rašytinių pareiškimų gaires bei patvirtinimo procedūras.

3. ŠALIŠKUMO KONSTATAVIMAS. Organizacija turi pateikti nešališką ir objektyvią informaciją. Jei šališkumas neišvengiamas arba neatskiriamas, tai turi būti konstatuojama.

4. PAREIŠKIMŲ ĮGALIOJIMAI. NVO pareiškimais turi būti atstovaujama realiems jos įgaliojimams. Naryste paremta NVO gali atstovauti savo nariams, jei toks vaidmuo nustatytas jos organizaciniame dokumente ir tinkamai apibrėžiamos jos narių nuomonės. Visuomeninės naudos siekianti NVO negali klaidinančiai prisiimti bendruomenės, kuriai tarnauja, įgaliojimų.

VII. Finansiniai ir teisiniai klausimai

NVO turėtų sukurti tinkamas finansines ir teises procedūras bei apsaugos priemones, kurios ne tik saugotų nuo įstatymų pažeidimo, bet ir rodytų organizacijos būklę, užtikrintų rėmėjus, narius ir plačiąją visuomenę, kad investicijos į organizaciją bus saugios ir tinkamai naudojamos. NVO turėtų taikyti patikimas vidines finansines procedūras, kruopščiai vesti finansinę apskaitą, viešai skelbti finansines ataskaitas, reguliariai pateikti savo finansinę apskaitą tikrinimui, kurį turėtų atlikti kvalifikuotas tikrintojas, galintis patvirtinti, kad organizacija veikia legaliai ir pagal visuotinai priimtą apskaitos praktiką. NVO turi kruopščiai laikytis visų galiojančių federalinio, nacionalinio ir savivaldos lygmens įstatymų.

A. Finansinis skaidrumas ir atskaitomybė

1. FISKALINĖ ATSAKOMYBĖ. Valdymo organo nariai privalo prisiimti fiskalinę organizacijos atsakomybę ir suprasti organizacijos finansines ataskaitas bei jų rengimo reikalavimus.

2. METINIS BIUDŽETAS. Organizacijos valdymo organas turi tvirtinti organizacijos metinį biudžetą, kuriame turi būti numatytos programų įgyvendinimo, lėšų telkimo ir administracinės išlaidos. NVO veikla turi būti vykdoma pagal šį biudžetą.

3. VIDINĖS FINANSINĖS ATASKAITOS. Reguliariai turi būti rengiamos ir valdymo organui pateikiamos vidinės finansinės ataskaitos. Turi būti nustatyti visi didžiausi nukrypimai nuo biudžete numatytų išlaidų ir tai paaiškinta valdymo organui.

4. FINANSINĖ POLITIKA. NVO turi sukurti organizacijos dydį atitinkančią finansinę politiką dėl finansinių išteklių gavimo ir išmokų, lėšų investavimo, pirkimo tvarkos, vidinių kontrolės procedūrų (pvz., čekių pasirašymo politikos) ir t. t.

5. VIDINĖS KONTROLĖS PROCEDŪROS. Organizacijos vidinės kontrolės procedūromis turi būti užkertamas kelias galimybei asmeniui išsirašyti čekį, pvz., iškeliant dviejų parašų reikalavimą. Organizacijos vidinės kontrolės procedūromis taip pat turi būti neleidžiama vienam asmeniui išrašyti didesnę nei nustatytos sumos čekį (pvz., daugiau nei 5 000 JAV dolerių čekiui, iškeliant dviejų parašų reikalavimą) ir nustatomi išgryninimui skirtų čekių apribojimai.

6. AUDITAS. Jei organizacija gauna ženkliai metines pajamas, jos finansinių ataskaitų tikslumą turėtų tikrinti nepriklausomi kvalifikuoti buhalteriai. NVO, kurių bendrosios įplaukos mažos, patikrinimą turi atlikti kvalifikuoti buhalteriai. NVO, kurių pajamos labai mažos, pakanka jų pačios parengtos išsamios finansinės ataskaitos.

7. PROFESINIAI STANDARTAI. Organizacija turi tvirtai laikytis valstybės įstatymais nustatytų profesinių buhalterijos ir audito procedūrų, vykdyti visus finansinius ir atskaitomybės reikalavimus.

B. Teisinė atitiktis

1. ĮSTATYMAI IR TAISYKLĖS. Organizacijos veikla, valdymas ir kiti reikalai turi būti tvarkomi pagal nacionalinio ir savivaldos lygmens įstatymus bei taisykles (NVO gali siekti pakeisti šiuos įstatymus ir taisykles, jei tokia veikla numatyta jos misijoje).

2. TEISININKO KONSULTACIJA. NVO, siekdama, kad jos organizaciniai dokumentai neprieštarautų galiojantiems įstatymams ir taisyklėms, turi pasirūpinti, kad jos organizacinius dokumentus peržiūrėtų teisininkas, ir vėliau prireikus naudotis teisininko paslaugomis, siekiant išsaugoti teisinę atitiktį.
3. ATSAKOMYBĖS DRAUDIMAS. Jei įmanoma ir tinkama, organizacija turėtų apsidrausti atsakomybės draudimu.
4. VIDINIS PATIKRINIMAS. Organizacija reguliariai turi vykdyti savo atitikties galiojantiems įstatymams ir taisyklėms vidinį patikrinimą, o šio patikrinimo suvestinė turi būti pateikta valdymo organo nariams.

VIII. Lėšų paieška

Lėšų veiklos ir programų išlaidoms kompensuoti bei organizacijos tikslams pasiekti dauguma NVO gauna iš už organizacijos ribų, ieškomos savanoriškos fondų, verslo įmonių, individualių rėmėjų ir vyriausybinių institucijų finansinės paramos. Tačiau tokia finansinė parama – tai

ne tik vienpusis pinigų judėjimas iš minėtų šaltinių į NVO. Tai abipusis procesas, kuris yra svarbus ir įpareigojantis tiek rėmėjui, tiek organizacijai. Labai svarbu, kad kaip lėšų gavėja NVO būtų skaidri ir atskaitinga rėmėjui, lėšas naudotų atsakingai ir pagal rėmėjo ketinimus, kad finansuojantys asmenys ir organizacijos visada galėtų stebėti projekto eigą. Svarbu, kad lėšų paieška taip pat atitiktų NVO misiją.

A. Bendri lėšų paieškos principai

1. VALDYMO ORGANAS. Valdymo organas turėtų aktyviai dalyvauti lėšų paieškoje, įskaitant tiesioginius prašymus ir asmeninius indėlius.
2. ATITIKTIS MISIJAI. Organizacija gali priimti lėšas tik tada, kai finansavimas atitinka jos misiją, nepažeidžia jos pagrindinių principų, neapriboja galimybių laisvai, nuosekliai bei objektyviai spręsti aktualius klausimus.
3. SĄŽININGUMAS. Ieškodama lėšų ir jas naudodama, organizacija turi būti sąžininga.
4. MISIJOS PRIORITETAS. Programos turi būti kuriamos pagal NVO misiją, o ne pagal finansavimo šaltinio poreikius.
5. NEETIŠKI VEIKSMAI. Organizacija negali toleruoti neetiškų veiksmų, tokių kaip dvigubas vieno projekto finansavimas, skirtų lėšų nukreipimas į kitus finansuotojo nepatvirtintus projektus arba pasiekimų išpūtimas.

B. Prašymai

1. PRAŠYMŲ MEDŽIAGA. Organizacija turi kruopščiai užtikrinti visos prašymų ir reklaminės medžiagos tikslumą, kad joje būtų aiškiai ir teisingai pristatoma NVO, jos misija ir programos. Visi prašymai turi tinkamai atspindėti NVO planuojamus lėšų panaudojimo būdus, juose turi būti dėstomi tik tokie teiginiai, kuriuos organizacija gali įgyvendinti. Negali būti perdujami faktai, nutylima aktuali informacija arba naudojama medžiaga ar atvaizdai, kuriantys neteisingą arba apgaulingą įspūdį.
2. MOKESČIŲ PRIVILEGIJOS. Organizacija turi užtikrinti, kad rėmėjai gautų kompetentingą, tikslią ir etišką informaciją apie galimo dovanojimo atvejo poveikį mokesčiams.
3. LĖŠŲ PAIEŠKOS PRINCIPAI. Lėšos turi būti ieškomos NVO misijai įgyvendinti ir šio proceso metu netoleruotina prievarta, nesąžininga motyvacija, nepagrįstas atlygis arba asmeniniai įpročiai.
4. PERTEKLINĖS LĖŠOS. Siekiant pritraukti visuomenės lėšų konkrečiam tikslui, turi būti numatytas planas perteklinėms lėšoms tvarkyti ir, jei galima, šis planas turi būti nurodytas kreipimesi į visuomenę.
5. ATLYGIS LĖŠŲ IEŠKOTOJAMS. Organizacija negali apskaičiuoti lėšų ieškotojams mokamo atlygio pagal rastų arba tikėtinų labdarinių įnašų kiekį ir skirti lėšų telkimo premijų. Tokie atlyginimai gali tapti kliūtimi, iškeliant rėmėjo ir NVO interesus aukščiau asmeninių, ir skatinti neetišką arba netinkamą lėšų ieškotojo elgseną. Taip pat tai gali trukdyti išsaugoti savanoriškumo dvasią ir išlaikyti NVO misiją aukščiau asmeninių interesų, o didelės aukos, kuri galbūt buvo daugelio žmonių darbo rezultatas, atveju atlygis gali būti neproporcingas nuopelnams. Organizacija gali numatyti pagal

įgūdžius, įdėtas pastangas ir laiko sąnaudas skaičiuojamą atlyginimą arba rezultatais paremtus priedus, jei tokie priedai atitinka įprastą NVO tvarką ir neskaičiuojami pagal rastų labdarinių įnašų kiekį.

6. PARDAVIMO SKATINIMAS. Lėšų telkimo akcijų, įskaitant produktų ir paslaugų pardavimą, metu turi būti nurodoma akcijos trukmė ir reali arba tikėtina pirkinio kainos dalis, atiteksianti NVO arba programos naudai.

7. PROCENTINĖ LĖŠŲ PAIEŠKOS IŠLAIDŲ DALIS. Su lėšų paieška susijusios išlaidos turi būti pagrįstai proporcingos pritrauktoms įplaukoms. Kelių metų laikotarpiu vidutinės NVO lėšų paieškos iš lėšų turėtų sudaryti iki vieno trečdaliao šia veikla pritrauktų lėšų sumos, o geriausia būtų, jei lėšų paieškos išlaidos sudarytų ne daugiau kaip 25 proc. rastų lėšų sumos. Organizacija, penkerių metų laikotarpiu netenkinanti šios 33,33 proc. ribos (lėšų paieškos išlaidų ir pajamų santykio), turėtų bent prie jos artėti arba pagrįsti savo lėšų paieškos išlaidas (pvz., didesnėmis naujai sukurtos organizacijos lėšų paieškos išlaidomis arba išskirtiniais rėmėjų ir socialiniais bei politiniais veiksniais).

8. INFORMACIJA APIE ATSTOVUS. NVO turi nustatyti tinkamą politiką, ginančią rėmėjo teisę žinoti, ar atstovai yra samdomi darbuotojai, savanoriai ar NVO įgaliotiniai.

C. Lėšų naudojimas

1. ĮNAŠŲ NAUDOJIMAS. Organizacija turi užtikrinti, kad įnašai būtų naudojami, kaip pažadėta arba nurodyta ieškant lėšų arba rėmėjų nustatytais tikslais.

2. DOTACIJOS ĮSIPAREIGOJIMAS. Organizacijai priėmus dotaciją, ji privalo pasižadėti vykdyti programą sutartu būdu ir etišškai bei teisiškai įsipareigoti laikytis šio pasižadėjimo.

3. KEITIMAS SU RĖMĖJO SUTIKIMU. Organizacija gali pakeisti dovanos arba dotacijos sąlygas tik su aiškiu rėmėjo sutikimu.

4. EFEKTYVUS IR VEIKSMINGAS NAUDOJIMAS. Organizacija turi užtikrinti, kad dotacijos ir labdaros įnašai būtų naudojami efektyviai bei veiksmingai.

D. Atskaitomybė

1. IŠLAIDŲ STEBĖJIMAS. Organizacija turi sukurti gerai parengtą dotacijų naudojimo stebėjimo sistemą.

2. LAIKU PATEIKIAMOS ATASKAITOS. Organizacija turi laiku pateikti lėšų naudojimo ir valdymo ataskaitas.

3. FINANSINĖS ATASKAITOS. Rėmėjui ir suinteresuotoms šalims pareikalavus, turi būti pateiktos aukų naudojimo finansinės ataskaitos.

E. Santykiai su rėmėju

1. SANTYKIAI SU RĖMĖJU. Organizacijos valdybos nariai, vadovybė, darbuotojai ir savanoriai negali naudotis ryšiais su esamu arba būsimu rėmėju, siekdami asmeninės arba giminaičių, draugų, bendradarbių, kolegų ir pan. naudos.

2. KONFIDENCIALUMAS. Slapta arba konfidenciali informacija apie rėmėją arba aukojimą negali būti atskleista pašaliniam asmeniui.

3. RĖMĖJO PRIVATUMAS. Rėmėjo privatumas turi būti gerbiamas ir NVO privalo saugoti konfidencialią informaciją apie rėmėją arba gautą dovaną. Rėmėjai turi turėti galimybę išlikti anonimiški ir nebūti įtraukti į jokių sąrašų, kuriuos galima parduoti, išnuomoti arba perleisti kitiems asmenims, išskyrus atvejus, kai rėmėjui suteikiama galimybė patvirtinti tokius sąrašus arba pašalinti iš jų savo vardus ir (arba) pavadinimus.

4. PRIVATUMO POLITIKA. Organizacija turi turėti aiškią ir lengvai prieinamą privatumo politiką, kurioje visuomenei apibūdinama, kokia informacija renkama apie asmenis ir rėmėjus ir kaip ta informacija bus panaudota, kaip susisiekti su organizacija norint peržiūrėti surinktą informaciją ir pareikalauti ją pataisyti, kaip pranešti NVO apie asmens nenorą, kad asmeninė informacija apie jį būtų platinama už NVO ribų, ir kokios taikomos asmeninės informacijos apsaugos priemonės.

5. NEETIŠKI PRAŠYMAI. NVO arba jos atstovai, prašydami lėšų, negali naudoti per didelio spaudimo, prievartos, netinkamos įtakos ar kitokių neetiškų priemonių.

IX. Partnerystė, bendradarbiavimas ir ryšiai

Kartais NVO gali būti lengviau siekti su misija susijusių tikslų bendradarbiaujant su pilietinės visuomenės organizacijomis, vyriausybės ir tarpvyriausybėmis institucijomis, pelno siekiančiomis įmonėmis. Bendradarbiaujant dėl bendros naudos galima sumažinti dvigubą paslaugų teikimą, išvengti išteklių naudojimo konkurencijai, užuot tarnavus galimiems naudos gavėjams. Bendradarbiaujant taip pat galima suvienyti skirtingas jėgas ir išteklius, skatinti efektyvų prioritetų skirstymą. Tačiau NVO gali užmegzti tokius ryšius, jei tik jie neprieštarauja jos misijai.

A. Bendri partnerystės ir bendradarbiavimo principai

1. ATITIKTIS MISIJAI. Organizacija gali bendradarbiauti su kitais asmenimis tik tada, kai tokie ryšiai neprieštarauja jos misijai.
2. BENDROS VERTYBĖS. Organizacija gali bendradarbiauti tik remdamasi bendromis vertybėmis, motyvacija ir visuomenės gerovės siekimu.
3. BENDRA NAUDA. NVO gali bendradarbiauti tik remdamasi lygiateise ir teisinga abipuse organizacijų nauda.
4. SKAIDRUMAS. Bendradarbiaujant NVO turi būti sukuriama sąlyga finansiniam skaidrumui ir abipusiam keitimuisi informacija, idėjomis ir patirtimi.
5. PRISITAIKYMAS PRIE POKYČIŲ. Bendradarbiavimas turi būti lankstus ir pritaikomas prie pokyčių. Ryšiai turi būti keičiami bendradarbiaujant, o ne primetant pokyčius vienai iš organizacijų.

B. Ryšiai su kitomis NVO ir pilietinės visuomenės organizacijomis

1. BENDRI TIKSLAI. Jei tinkama, NVO turėtų bendradarbiauti ir su pilietinės visuomenės organizacijomis, turinčiomis panašių misijų, vertybių ir tikslinių grupių, jei toks bendradarbiavimas būtų naudingas bendroms tikslinėms grupėms ir padėtų siekti bendrų tikslų.
2. KONKURENCIJA IR DVIGUBAS PASLAUGŲ TEIKIMAS. NVO turėtų vengti tarpusavio konkurencijos ir su pilietinės visuomenės organizacijomis, turinčiomis panašių misijų, vertybių ir tikslinių grupių, bei vengti be reikalo teikti tas pačias paslaugas ir žlugdyti kitų organizacijų projektus.
3. DALIJIMASIS INFORMACIJA. NVO, vykdančios panašias misijas, turinčios panašių vertybių ir tikslinių grupių, turėtų dalytis su projektu susijusia informacija ir su kitomis NVO bei pilietinės visuomenės organizacijomis, remti viena kitą.
4. PARAMA KITOMS NVO. NVO turi reikšti solidarumą kitų NVO organizuojamoms akcijoms ir veiklai, skatinti kitų NVO veiksmingumą ir sėkmę, jei tai nepažeidžia NVO principų bei vertybių.
5. RYŠIAI. Organizacija turi palaikyti ryšius su kitomis etiškoms NVO, siekdama skatinti NVO sektoriaus plėtrą, veiksmingumą, efektyvumą ir gebėjimą siekti visuotinės gerovės.

C. Ryšiai su vyriausybės institucijomis ir tarpvyriausybiniais organais

1. NVO TIKSLAI IR NEPRIKLAUSOMYBĖ. Organizacija gali sudaryti partnerystės sutartį su valdžios arba tarpvyriausybėmis institucijomis tik tada, jei tokia partnerystė padės NVO siekti savo tikslų, nepažeis jos nepriklausomybės ir savikontrolės.
2. TINKAMUMAS IR ABIPUSĖ NAUDA. Organizacija turi siekti dialogo ir bendradarbiavimo su valdžios arba tarpvyriausybėmis institucijomis, jei toks bendradarbiavimas yra tinkamas, teikia abipusę naudą ir gali sustiprinti NVO veiksmingumą, sprendžiant jai iškilusius klausimus ir siekiant apibrėžtų tikslų.

3. VADOVAVIMASIS MISIJA. Organizacija negali bendradarbiauti su valdžios arba tarpvyriausybinių institucijų, mėgindama vien sustiprinti NVO poziciją arba konkurencinį pranašumą, bet kartu nesiekdama misijoje apibrėžtų tikslų.
4. POLITINIS PALAIKYMAS. Organizacija negali keisti savo politikos ir nešališkumo, siekdama politinio palaikymo.

D. Ryšiai su pelno siekiančiomis organizacijomis

1. NVO TIKSLAI IR NEPRIKLAUSOMYBĖ. Organizacija gali bendradarbiauti su pelno siekiančiomis bendrovėmis tik tada, jei toks bendradarbiavimas padės NVO siekti savo tikslų, nepažeis jos nepriklausomybės ir savikontrolės.
2. VADOVAVIMASIS MISIJA. Organizacija negali bendradarbiauti su pelno siekiančiomis bendrovėmis dėl finansinės naudos, nesusijusios su misijoje apibrėžtais tikslais.
3. RINKOS PRANAŠUMAS. Organizacija negali bendradarbiauti su pelno siekiančia bendrove, jei pastaroji bendradarbiauja tik siekdama įgyti rinkos pranašumą prieš konkurentus.

Copyright ©2007 by World Association of Non-Governmental Organizations (WANGO).

Vertimas paimtas iš *Transparency International Lietuvos skyriaus* NVO SKAIDRUMO PRADŽIAMOKSLIO (2008).